

C. 209–226. URL: <https://www.athensjournals.gr/tourism/2022-9-4-2-Amarendra.pdf> (дата звернення: 09.10.2024).

13. Шато Чизай. Офіційний вебсайт. URL: <https://chizay.com> (дата звернення: 09.10.2024).

*Белінська Яніна Василівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин;
Урніш Вікторія Русланівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;
Державний податковий університет*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ В УМОВАХ ДОВГОТРИВАЛОЇ ВІЙНИ

Деструктивний вплив нової загрози у вигляді воєнного конфлікту безсумнівно позначився на всіх сферах суспільного функціонування, враховуючи сучасний стан економічного, політичного та соціального добробуту країни. Виходячи з попереднього досвіду, існують об'єктивні підстави стверджувати, що цей конфлікт значно глибше трансформує сфери життєдіяльності, оскільки населення поступово розмиває власні рамки нормальної моделі життя і формує нові, адаптовані до умов нестабільності. Після етапу перших шоків, суттєвий вплив на населення зумовлений соціально-економічною волатильністю, що триває дотепер і, ймовірно, надалі трансформуватиме суспільство протягом тривалого часу.

Нація – це суспільство, політична спільнота, що виникає з національної свідомості та потреби в самовизначенні. Вона формується внаслідок культурних, історичних та соціальних факторів [1]. Саме нація є ключовим елементом, що визначає напрямок розвитку держав. Відповідно, визначальний вплив на внутрішнє становище держави й в результаті на міжнародній арені зумовлено суспільними настроями, які найчастіше підлягають дезорієнтації в умовах загострення ситуації.

Аспекти трансформації суспільства в умовах довготривалої війни яскраво простежуються в трагічному досвіді попередніх поколінь, описуються в історичній документації, відбиваються у музейних експонатах. Звертаючись до історії, зміни в суспільстві проявляються в соціальних, економічних, політичних та культурних перетвореннях, створюючи як негативні, так і позитивні наслідки (табл. 1).

Таблиця 1

Напрямки прояву трансформації суспільства

Соціальний аспект	1. Психологічні наслідки.
	2. Зміна демографічної структури
	3. Деструкція соціальних зв'язків
Економічний аспект	1. Збільшення залежності від зовнішньої допомоги, відсутність автономності
	2. Дестабілізація секторальної економіки
	3. Невизначеність у напрямках відсутність стабільності
Політичний аспект	1. Підвищення ролі держави
	2. Зміна політичного режиму
	3. Зростання політичної поляризації
Культурний аспект	1. Формування нових ідентичностей
	2. Зрушення у культурних практиках (мистецтво, література, музика тощо)
	3. Відновлення культурних пам'яток

Джерело: узагальнено автором на основі [3], [4]

Проаналізувати соціальні та політичні зміни в Україні можна на основі досвіду Великобританії та США під час Другої Світової Війни (1939 – 1945), Громадянської війни в Сирії (з 2011 р.), Югославії (1991 – 2001 р.).

Внаслідок тяжкої демографічної ситуації, відтоку робочої сили жінки змушені займати робочі місця чоловіків, в перспективі – йти на фронт, як це відбулося у Великобританії. Роль і ставлення до жінок у суспільстві зазнало змін. За прикладом Югославії, на початку повномасштабної війни, конфлікт спричинив значні переміщення населення та загострення міжетнічних конфліктів, створюючи значний демографічний шок у сусідніх країнах Європи. Деякі науковці стверджують, що війна вплинула на ідентичність та культурні цінності асимільованих осіб. Конфлікти спонукають до перегляду національної ідентичності, часто змушуючи різні соціальні групи ідентифікуватися з державою більш інтенсивно. Це може привести до посилення націоналізму, але також і до розвитку інклюзивної політичної нації, що включає різноманітні етнічні та соціальні групи [2]. Під час війни активізувались нові форми соціальної діяльності, такі як волонтерство та благодійність, заповнюючи таким чином прогалини, створені державними структурами під час війни. Особливо, дана самоактивація мала місце на початку конфлікту в Україні у формі самовільної підтримки постраждалих, що свідчить про зростання згуртованості, однак також про важкий економічний стан. Економіка під час війни зазнає значних трансформацій. Тривалі конфлікти призводять до дестабілізації ринків, зростання інфляції та безробіття, з чим неминуче пов'язано суспільство і, відповідно, чим визначаються напрями зовнішньої політики держави. У країнах, що пережили війну, економічна структура часто переходить від аграрної до військової, зосереджуючи ресурси на забезпеченні армії та військової

промисловості. В аспекті суспільної трансформації, це набуває форми скорочення тривалості життя.

Суспільство, яке переживає довготривалі військові конфлікти, повинно бути готовим до різноманітних викликів і змін у багатьох сферах життя, оскільки довготривала війна трансформує суспільство на багатьох рівнях, створюючи як негативні, так і позитивні наслідки. Напрями трансформації суспільства є багатогранним і непередбачуваним явищем, що диктується варіативністю розвитку подій на міжнародній арені. Розуміння цих змін важливе для формування поведінки, яка допоможе суспільству відновитися та адаптуватися до нових умов.

Список використаних джерел

1. Gellner, E. Nations and Nationalism. Cambridge: Polity Press. 2018. с. 34-36. URL: https://www.researchgate.net/publication/234079208_Nations_and_Nationalism_Ernest_Gellner
2. Денисюк С.Г., Фокін Я.Ф. Національна ідентичність як фактор міжнародної безпеки: політико-правовий аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2023. Вип. №44. с. 19 – 25. URL: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/download/23802/21677/>
3. Жаліло Я.А., Базилюк Я.Б., Белашов Є.В. та інші. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2024. с. 71. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.08>
4. Завгородня С. Збереження добробуту населення в умовах війни Російської Федерації проти України: основні виклики та пріоритети. *Соціально-економічні наслідки війни російської федерації проти України та шляхи їх подолання*. Київ, 2023. с. 38 – 39. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2082/files/a540b679-f535-47a2-928f-75b6bd38bd08.pdf>